

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חֵמְדָּת יָמִימ׳ HEMDAT YAMIM

דברים תשע"ו

פרשת שבוע

מה כל כך תפל, חסר טעם?
הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה מִזֶּה יַמִּים וְיָבִין תִּפְּל וְלִכֵּן וְחֻצְרֹת וְדִי זָהָב."

הפסוק הראשון של ספר דברים מחייב הסבר. הפשט הפשוט הוא שמדובר ברשימת מקומות שנקראו על שם מאורעות שאירעו בהם.

זו דעתו של רבי יוסי בן דורמסקית, שהכריז: "מעיד אני עלי שמים וארץ, שחזרנו על כל המקומות ואינם מקומות שנקראו אלא על שם מאורע" (ספרי דברים פרשת דברים פסקא א).

לעומתו, רבי יהודה דורש את הרשימה כתוכחה: "רבי יהודה אומר הריהו אומר במדבר בערבה וגו', אלו עשרה נסיונות שנסו אבותינו את המקום במדבר ואלו הם שנים בים שנים במים שנים במן שנים בשליו אחד בעגל ואחד במדבר פארן במרגלים" (שם). מצינו גם ברייתא הדורשת כדעת רבי יהודה: "עשרה נסיונות ניסו אבותינו להקדוש ברוך הוא במדבר ואלו הן. במדבר. בערבה. מול סוף. בין פארן. ובין תפל. ולבן. וחצירות. ודי זהב (דברים א' א). במדבר שעשו את העגל שנאמר יעשו עגל בחורב (תהלים ק"ו יט). בערבה על המים שנאמר ויצמא שם העם למים (שמות י"ז ג). וי"א זה פסלו של מיכה. מול סוף על שהמרו על ים סוף. ... בין פארן במרגלים [שנאמר] וישלח אותם [משה] ממדבר פארן (במדבר י"ג ג). ובין תופל אלו דברי תפלות שתפלו על המן. ולבן זה מחלוקות של קרח. וחצירות על השליו הרי שבעה. ובמקום אחר הוא אומר ובתבערה ובמסה ובקברות התאווה (דברים ט' כב)".

אחרי בקשת המחילה, נציע פירוש אחר לאחד הביטויים, בלי לנסות להכריע בין רבי יהודה ורבי יוסי בן דורמסקית. פירוש זה יתן גם משמעות עכשווית לביטוי זה.

נתייחס לביטוי "תפלי". ביטוי זה כלול בשמו של יועץ דוד המפורסם "אֶחֱתִּפְּל הַגְּלָנִי". אחיתופל היה אביו של "אֶלְיָצָר" (שמואל ב כ"ג לד). אליעם היה אביה של בת שבע (שמו"ב י"א ג).

אליעם מופיע גם תחת השם עמיאל. שני השמות הללו מכילים בקרבם את נוסחת הגיור הידועה מדורי דורות, עוד מימי סבתו הגדולה של דוד המלך, רות המואביה, מי שדבקה בחמותה והכריזה: "עַמִּי וְאֶלְקֵיךָ אֶלְקֵי" (רות פרק א' טז). רות הצטרפה לעם ישראל הן מהבחינה הרוחנית - קבלת מצוות, והן מהבחינה הלאומית.

(עיינו בדבריו המאלפים של מרן הגר"ש ישראלי בחוות בנימין ח"ב סימן סז פסקא י, בנושא הגדרת הגיור ותפקידו הכפול של בית הדין שגם מבטיח את קבלת המצוות וגם פועל כמי שמייצג את עם ישראל כעם וכלאום).

גם שמו של אחיתופל יש בו יותר מרמז לכך שהוא גר שנתגייר ועתה הוא אחינו שעזב את התפל והצטרף לעדת המאמינים בקב"ה. רמז נוסף ניתן להביא מפרשיית מותו של אחיתופל. מצד אחד, בשום מקום בתנ"ך לא נזכר שם אביו של אחיתופל, שהרי הלכתית אם הוא גר אין לו אב. מאידך גיסא, לאחר שהתאבד הוא נקבר בקבר אביו ולפי דברינו, לא בקבר ישראל (עיינו שמואל ב י"ז כג). הדברים יורחבו בע"ה בספרי החדש "צפנת שמואל" (יפורסם בקרוב).

לפי זה נבין את דרשת חז"ל על הפסוק:

"וּבִין תִּפְּל וְלִכֵּן וְחֻצְרֹת וְדִי זָהָב" (דברים פרק א' א)

"ובין תפל. לפי שאמרו דברים של תפלות על הקדוש ברוך הוא" (מדרש אגדה (בובר) דברים פרשת דברים פרק א).

הביטוי תפלי, רומז למקום בו נכשל דור המדבר בחטא עבודה זרה.

אנחנו נלמד ממנו מהו היחס לראוי לגר המכניס עצמו תחת הכותרת: "עמך עמי ואלקיך אלקי"? הוא אחינו שבא מן התפל!

הבה נתפלל דווקא בימים אלה-תשעת הימים (עשרה השנה) כי נתחזק בקבלת המצוות, הן מהצד הלאומי והן מבחינת קליטת הגרים, אחינו הם, הבה נזכור שאונאתם מצויה.

לע"נ ר' אליהו כרמל ז"ל נלב"ע חי באייר תשע"ו	לע"נ מר שמואל שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלב"ע י"ז בסיוון תשע"ד	לע"נ רבי יעקב בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג ז"ל	לע"נ ר' מאיר בן יחזקאל שרגא ברכפלד ז"ל	לע"נ מרת שרה ונגרובסקי בת ר' משה זאב ע"ה נלב"ע י' בתמוז תשע"ד	לע"נ הרב אשר וסרטיל ז"ל נלב"ע ט' בכסלו תשס"ט
--	---	--	---	---	--

לע"נ יחזקאל צדיק ז"ל, נלב"ע י"א באייר תשע"ו

מש' ארץ חמדה' אבלה על מותו של חברנו האהוב הרב ראובן אברמן ז"ל, חבר הנהלת 'ארץ חמדה' איש תורת אמת שגורה בפיו, מחנך דגול ואיש המעלה מכל הבחינות.

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

Eretz Hemdah

2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

חמדת הדף היומי

גידול בהמה דקה בארץ ישראל בימינו

הרב עקיבא כהנא

במשנה (בבא קמא עט עמוד ב) נאמר שיש איסור לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, ומבואר בראשונים שטעם האיסור הוא משום שהבהמה הדקה נכנסת לשדות של אנשים אחרים ומזיקה אותם, וכך גורמת לאנשים שלא להתיישב בארץ ישראל.

איסור זה נפסק להלכה ברמב"ם (נזקי ממון ה, ב) וברא"ש (ז, יג) ובשולחן ערוך (חושן משפט תט, א).

האם קיים איסור בזמן שאין יהודים בארץ

בשולחן ערוך הוא מסייג את הדין וכותב:

האידינא, שאין מצוי שיהיו לישראל בארץ ישראל שדות, נראה דשרי.

גר"א (סק"א) ביאר שלדעת השולחן ערוך, האיסור לגדל בהמה דקה בארץ ישראל אינו תלוי במיקום - ארץ ישראל, אלא תלוי במקום שגרים בו ישראל, ולכן גם במקומות אחרים שגרים בהם יהודים אסור לגדל בהמה דקה ולהפיך, אם בארץ ישראל אין ליהודים שדות, הרי שניתן לגדל בהמה דקה.

מדברי הגר"א נראה שאין כוונת השולחן ערוך לומר שהייתה תקנה והיא התבטלה, אלא שדין זה אינו תלוי במיקום - ארץ ישראל, אלא במקום שגרים בו ישראל. כך גם מוכח מראיותיו של הגר"א.

אולם הרב צבי פסח פרנק כתב שלא מחזירים את התקנה כיון שהיה זמן שלא נהגו אותה. נראה שכוונתו שגזירה שבפועל היו שנים שלא נהגה בעם ישראל בכלל, אינה חוזרת לנהוג מעצמה, אלא צריך לגזור אותה מחדש.

לעומת דברי השולחן ערוך, רבי אשתורי הפרחי (כפתור ופרח י) סובר שגם כשאין ישראל על אדמתם קיים איסור לגדל בהמה דקה:

שהרי ארץ ישראל נאסרו בה אלו הדינין מצד עצמה, שהוזחרנו בהפסדה ונצטוונו ביישובה כל הימים ואף על פי שאין הארץ בידינו.

הרב עובדיה יוסף (יביע אומר ג, חושן משפט ז) חלק על דברי הרב צבי פסח פרנק וסבר שגם תקנה שבזמן מסוים לא נהגה בעם ישראל, משום שלא הייתה שייכת, לא צריך לגזור אותה מחדש, אלא היא חלה מעצמה.

הציץ אליעזר (ז, כד) חלק על דברי הרב עובדיה, והביא מדברי הרמ"ע מפאנו (סימן פה) שכתב:

דקתני אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל דהיינו דוקא בשלוח הרגל אבל במכניס לה מזונות במקום שמור לא גזרו דאי הכי תכבד העבודה ללשכת הטלאים ועוד הויה לה גזרה שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה

לדעת הרמ"ע מפאנו כלל לא גזרו על בהמה דקה אם המגדל מגדל אותה בתוך דיר סגור, אלא רק אם המגדל מגדל בשטחים פתוחים. ואמנם, הקשו על דברי רמ"ע מפאנו מהגמרא עצמה שהביאה מעשה בחסיד אחד שגידל עז בתוך ביתו, ובאו חכמים לבקרו וכעסו עליו כיון שהוא גידל בהמה דקה ומוכח שחל איסור לגדל גם בתוך בית סגור. קושיה זו נזכרת בהערות על דבריו רמ"ע וכתב שם שהוא עצמו הקשה זאת, ותיירץ שרק בגלל שהיה אדם חשוב והיה חשש שאנשים אחרים יגררו אחריו ולא ידעו מהי הסיבה לגידול הבהמות, לכן החמירו עליו.

בנוסף הוא כותב סברה, שבישובים חדשים שנועדו להיות ישובים חקלאים, לא שייכת סברה זו, שהרי כל אדם שבא לשם יודע שיתכן שיהיו שם בהמות דקות, ועל דעת זה הוא הגיע לשם והקים את השדה שלו. הרב זלמן נחמיה גולדברג (תחומין יז עמודים 66-61) דן בדברים אלו וכותב שזה תלוי בטעם התקנה.

אמנם, הרב שמואל וואזנר (שבט הלוי ד, רכז) כותב שאילו ראה השולחן ערוך דברי הכפתור ופרחי היה אומר שגם בזמנו קיים איסור לגדל בהמה דקה, ובלאו הכי כותב שבימינו אמור האיסור לחזור, ולכן הוא כותב שאין לגדל בימינו.

אלא שהרב זילברשטיין (חשוקי חמד בסוגיה כאן) כתב שהחזון איש כתב שמותר כיון שהשולחן ערוך כבר התיר.

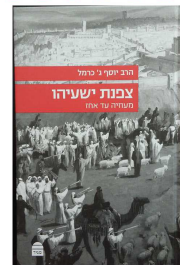
סיכום: גידול בהמה דקה בארץ ישראל נאסר במשנה, אך לדעת שולחן ערוך בזמן שישראל לא מצויים על אדמתם אין איסור. יש הסוברים שאיסור זה לא התחדש אחרי שהתבטל, ויש המתירים מטעמים אחרים לגדל בהמה דקה בימינו.

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטוריה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו.

בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

הרב יוני לביא, מנהל מוקד "חברים מקשיבים" לנוער (טל: 1599-5000-54 בכל ערב, ובאחר: makshivim.org.il)
ופעיל ב'לב אבות' - קו יעוץ להורי מתבגרים (טל': 02-9973232 ובאינטרנט levavot.org.il)

שו"ת תשעת הימים וצום ט' באב

*** אם הבנתי נכון, התחלנו בכמה מנהגי אבלות ביז' בתמוז, אבל עכשיו כשמגיע ראש חודש אב יש עליית מדריגה?**

נכון. במשנה (תענית כו, ב) נאמר: "משנכנס אב ממעטים בשמחה". אלו הם ימים של אבלות וצער על האסון הגדול של חורבן המקדש וירושלים. לכן לא מקיימים בהם אירועים משמחים כמו טיולים, נופש במלון, מסיבות וכדו'.

נהגו להימנע מאכילת בשר ושתית יין: האשכנזים - כל תשעת הימים, הספרדים - מאחרי ראש-חודש. התימנים לא החמירו בזה ונמנעים מבשר ויין רק בסעודה המפסקת של ערב הצום.

*** אוקיי, אז אסור בשר, מה לגבי עוף ודגים?**

דגים מותר, אבל עוף אסור כמו בשר, ונהגו להחמיר גם בתבשיל שהתבשל עם בשר (למשל, תפוז"א או אורז שהיו בסיר עם הבשר, כי יש בהם את טעם הבשר). אך אין בעיה לבשל מאכל פרווה בסיר בשרי נקי. מי שקצת חולה, אישה מניקה או יולדת בחודש הראשון אחר הלידה, שבשר יכול לחזק אותם - יכולים לאוכלו. מיץ ענבים אסור כמו יין, אך אם הכינו עוגה ועירבו בה יין ולא ניכר טעמו - מותר. יש לחנך להימנעות מאכילת בשר לילדים החל מגיל 6, ויש מקלים לאסור רק מגיל 9 ומעלה שמתחילים להבין יותר את משמעות האבלות.

*** הרב, תמיד נשאר לנו אחרי שבת מלא אוכל בשרי שאנחנו אוכלים במהלך השבוע. מה נעשה הפעם?**

בשבתות של תשעת הימים אין מנהגי אבלות ואוכלים בהם בשר ויין ללא הגבלה, ואפילו כשתשעה באב עצמו חל בשבת ונדחה למוצ"ש (כמו השנה) אוכלים ושותים בה כרגיל. לגבי אוכל בשרי שנשאר אחרי שבת: היו מן הפוסקים שהקלו בזה והיו שהחמירו. נראה שהיום שאפשר בקלות להקפיד ולשמור להמשך בלי לזרוק ולעשות "בל תשחית" - אין להקל בזה. לגבי יין ההבדלה - הספרדים נהגו לשתותו, והאשכנזים לתת לילד קטן שעוד לא מבין את משמעות האבל על ירושלים. ואם אין ילד - ישתה המבדיל.

*** מה יעשה מי שמגיע לגיל מצוות בדיוק בימים האלו או שנולד לו בן וצריך לעשות ברית?**

מותר לחגוג בר מצווה ביום הגיעו למצוות וכן ברית מילה או פדיון הבן. כיוון שזו סעודת מצווה אפשר לאכול בשר ולשתות יין, ונחלקו המנהגים כמה אנשים אפשר להזמין לסעודות האלו.

*** אמא שלי אוהבת כל שנה לעשות חידוש ושיפוץ לבית שלנו. מותר לסייד ולעשות שיפוץ בתקופה הזו?**

אם משהו בבית התקלקל (למשל, יש נזילה או נשבר התריס) מותר לתקנם. אך דברים שמטרתם שיפוץ לתוספת נוי והרווחה, יש לדחות לאחר תשעת הימים. אין לנטוע גינה חדשה לנוי, אך אפשר לתחזק ולהמשיך את הטיפול השוטף בגינה. קניות של בגדים, צעצועים ורהיטים - גם כאלו שלא מברכים עליהם שהחיינו - יש להימנע בימים האלו. בדברים קטנים וזולים יש להקל, וכן בתשמישי קדושה וספרי קודש.

*** שמעתי שאסור לכבס בגדים בתשעת הימים. אז מה נלבש בגדים מלוכלכים ומסריחים!?**

חס וחלילה. העניין הוא כזה - חכמים אסרו לכבס או ללבוש בגדים מכובסים ונקיים (וכל שכן חדשים) בימים אלו (האשכנזים מרי"ח אב, והספרדים רק משבוע שחל בו תשעה באב), והוא הדין לשימוש במצעים, מפות ומגבות מכובסות. מה שכדאי לעשות הוא להכין מראש, עוד לפני זמן האיסור, כמה בגדים, וללבוש אותם כל בגד כשעה כדי שייחשב כבר כ"משומש" ואז לא תהיה בעיה ללבושו שוב במהלך תשעת הימים. לשבת מותר ללבוש בגדים נקיים ומכובסים. לבנים וגרביים כיוון שרגילים להחליפם לעיתים מזומנות מסיבות היגייניות - מותר ללבוש מכובסים גם בתשעת הימים. בגדים של ילדים קטנים שרגילים להתלכלך ולהחליף לעיתים קרובות - מותר לכבס.

*** זה נכון שאסור להתרחץ בימים האלו!?! זה נשמע לי ממש בלתי אפשרי עם הקיץ החם שלנו...**

בעבר המנהג היה להימנע מרחיצה של תענוג בתשעת הימים (מנהג אשכנז) או לפחות בשבוע שחל בו (מנהג ספרד). כיום הרגלי הניקיון והרחיצה השתנו. אם בעבר לא היו מים זורמים בבתיים, ורחצה הייתה אירוע מיוחד של תענוג ופינוק שלא נעשה באופן יומיומי, היום אנחנו במציאות אחרת לגמרי. רחצה היא עניין שגרתי יומי כמו צחצוח שיניים. יש כאלו שעבורם וויתור על מקלחת יוצר חוסר נעימות מאוד גדול. לכן, מי שנגרם לו מכך צער רשאי להתקלח במים פושרים באופן קצר וענייני, כשהמטרה היא הניקיון והסרת הזיעה ולא התענוג.

*** אני ספרדי. אמרת קודם שיש דברים (כמו לא להסתפר או לכבס) שהספרדים נהגו בהם רק בשבוע שחל בו תשעה באב.**

אז השנה שהצום יוצא ביום ראשון זה אומר בעצם שאין בכלל את האיסורים האלו?

אם ט' באב יוצא ביום ראשון - באמת אין באותה שנה דין "שבוע שחל בו". כאשר ט' באב יוצא בשבת והצום נדחה ליום ראשון (כמו השנה) נחלקו הפוסקים האם יהיה בשבוע שלפני כן דין "שבוע שחל בו", או שכיוון שהצום נדחה ליום ראשון אין באותה שנה כלל "דין שבוע שחל בו". ניתן להקל בזה ולכבס בכל אותו שבוע

שלפני ט' באב, אך לגבי גילוח ראוי להחמיר ולא להתגלח בשבוע שלפני כדי להיכנס לתשעה באב כשסימן האבלות ניכר על הפנים.

*** אני מבין שסעודה מפסקת של ערב תשעה באב שונה מסעודה מפסקת של צומות אחרים?**

נכון, תמיד אוכלים סעודה רצינית לפני הצום, אך כאן כיוון שהאבלות כבר בעיצומה והיא רק הולכת ומתגברת נהגו לאכול אחרי חצות היום סעודה משביעה, וסמוך לצום לאכול את הסעודה המפסקת. הכלל המרכזי שלה הוא שלא אוכלים בה שני תבשילים אלא פת עם תבשיל אחד (ביצה/אורז וכדו'). פירות וירקות חיים ומוצרי חלב אפשר ללא הגבלה. אוכלים בישיבה על הארץ כל אחד בנפרד.

*** מבחינת מה שאסור בו צום תשעה באב דומה בעצם לצום של יום הכיפורים?**

הוא דומה בזה שגם בו יש את חמשת העינויים - אכילה, שתיה, רחיצה, סיכה (הערה: מותר לשים דיאודורנט כנגד ריח רע) ותשמיש המיטה, והם מתחילים כבר מהערב.

הוא קל בזה שחולים פטורים ממנו, גם כאשר לא מדובר בפיקוח נפש, וחמור בכך שיש בו מנהגי אבלות שלא קיימים ביום כיפור, למשל: לשבת על הארץ או על שרפרף נמוך ולא לומר 'שלום' לאנשים.

כמו כן בתשעה באב אין ללמוד תורה כי "פיקודי ה' ישרים משמחי-לב". מותר ללמוד בו דברים העוסקים באבלות וחורבן או לקרוא ספרי היסטוריה על הגלות והצרות שעברו על עם ישראל. השיטה של "להעביר" את הצום בצפייה בסרטים ובקריאת עיתונים וספרי מתח - בעייתית, וגורמת לאדם להסיח דעתו מהאבלות של היום.

בתפילת שמונה עשרה מוסיפים "עננו" ו"נחם" (ואם שכח - לא חוזר), יש קריאה מיוחדת בתורה והפטרה. בערב קוראים מגילת איכה, ובערב ובבוקר אומרים קינות. לא אומרים תחנון. טלית ותפילין שמים רק במנחה ולא בשחרית

*** השנה תשעה באב יוצא בשבת. מה זה אומר לגבי הצום? האם בשבת יש מנהגי אבלות?**

בשבת מתנהגים כרגיל, אוכלים בשר ושותים יין (לדעת הרמ"א יש להקפיד עדיין על אבלות שבצינעה, כלומר, תשמיש המיטה), כולל בסעודה שלישית שנעשית מכובדת כרגיל (למרות שהיא כביכול הסעודה המפסקת שלפני הצום), אך מקפידים לסיים אותה עד השקיעה. מאותו רגע ועד צאת הכוכבים זהו זמן ביניים שבו לא אוכלים אך גם לא נוהגים מנהגי אבלות. כשמגיע זמן צאת שבת אומרים "ברוך המבדיל בין קודש לחול", מחליפים לבגדי חול ולנעליים מתאימות, והולכים לבית-כנסת. בערבית אומרים "אתה חוננתנו" ולאחריה נהגו לברך על נר "בורא מאורי האש". את ההבדלה על הכוס משאירים למוצאי הצום שאז מברכים שתי ברכות: על "הגפן" ו"המבדיל" (ללא בשמים).

*** ברגע שיצא הצום הכול מותר - בשר, יין, להסתפר, מוזיקה וכו'? כבר קשה לי לחכות...**

בזמן החורבן כבשו הבלים את בית המקדש בז' באב, ובתשעה באב לפנות ערב הציתו בו את האש. כך הלך ונשרף כל יום עשירי באב. את הצום בחרו חכמים לקבוע דווקא בתשיעי כי בו התחילה השריפה, אך כיוון שרובה התרחשה בעשירי נהגו שלא לאכול בשר ויין - לספרדים כל יום עשירי ולאשכנזים עד חצות היום, ויש מנהגים שונים באשר לרחיצה, גילוח וכביסה. השנה שהצום נדחה משבת ליום ראשון ויוצא בעצם בעשירי באב - מותר להתגלח, להסתפר ולכבס מיד במוצאי הצום, אך לגבי בשר ויין ראוי להמתין עד למחרת.

"כל המתאבל על ירושלים - זוכה ורואה בשמחתה".

שנזכה עוד השנה לתשועה באב ולבניין בית המקדש במהרה בימינו. אמן.

* ההלכות מבוססות על שו"ע ורמ"א ס"י תקמ"ט עד תקנ"ט, מ"ב, כה"ח, פסקי תשובות והרבה מפניני הלכה מאת הרב אליעזר מלמד.

מספרים כי הקיסר הצרפתי, נפוליאון, הזדמן באחד ממסעות הכיבוש שלו לקהילה יהודית אחת. כאשר ראה כי כל הקהילה יושבת על הארץ וממרת בבכי, ניגש נפוליאון לאחד מהזקנים ושאל מדוע הם בוכים. הסביר לו אותו זקן כי ביום הזה גלינו מארצנו וחרב בית מקדשינו. 'מתי זה היה?' תמה הקיסר, 'לא עדכנו אותי על זה'. 'היום, לפני אלף ושמונה מאות שנה', השיב לו הזקן. נפוליאון שהיה מופתע מתשובתו של אותו זקן פתח ואמר: עם שלא ששכח את ארצו ועברו עוד ישוב למקומו.

לקריאה וצפייה נוספת: **מה איכפת לי שאין בית מקדש?! - התכתבות ווצאפ ושיעור וידאו**

חמדת האנציקלופדיה התלמודית

הפרשה בהלכה

בישולי גויים

גם כיום, כבעבר, רבים הם הבתים שהבישול בהם נעשה ע"י עובדת נכריה, ואז עולה השאלה של "בישולי גויים". חכמים, שגזרו שלא לאכול מבישולי גויים, מחשש שקירבה כזו תביא לידי חיתון בהם, סמכו עצמם על פסוק מפרשתנו - עם ישראל מבקש מסיחון מלך חשבון: "אוכל בכסף תשברני ואכלתי, ומים בכסף תתן לי ושתיתי" - הכיצד יאכלו אוכל שבושל אצל סיחון?! אלא, כשם שהמים משווקים ללא צורך בבישולם, כל האוכל שיסופק מידי סיחון יהיה רק זה שלא עבר בישול.

כמובן, זוהי אסמכתא בלבד, שהרי מים גם אינם זקוקים לטחינה, וכי משום כך אסור יהיה לקנות מהגויים קמח שנטחן על ידם?! יש אפוא ללכת אחרי הטעם של הגזירה, והוא החשש לחתנות; ולדעת חלק מהראשונים (ויש אומרים: רובם) החשש הוא רק כשהגוי מבשל בביתו. אבל כשהוא מבשל בביתו של היהודי - אין חשש.

וסברה זו מקבלת את חיזוקה באסמכתא מהפסוק: הרי האוכל שמתבקש סיחון לספק לישראל בושל בביתו, ולא באהלי ישראל. מכל מקום להלכה בשלחן-ערוך נפסק שיש לחשוש לבישולי גויים גם כאשר בושלו בביתו של היהודי. דיון בפני עצמו מתנהל בקשר לשפחות (להבדיל מהעובדת השכירה שהוזכרה בראשית דברינו), שבהן נוספו מצד אחד סברות להקל, ומאידך דווקא סברות להחמיר.

ע"פ הערך בשולי גויים בכרך ד

תשעה באב

- נאמר בשם הגרש"י ז"ל: יודעים אתם מה יהיה כתוב באנציקלופדיה התלמודית בערך תשעה-באב? בערך תשעה-באב יהיה כתוב, שזהו יום שלפני שנים רבות שימש כיום תענית ואבל. יחד עם זאת יש הרבה איזכורים על תשעה באב באנציקלופדיה התלמודית, ולמשל בערך ברית-מילה (כרך ד) נוכל לעמוד על השיטות השונות כיצד לנהוג עם כוס היין שעליו מברכים בברית מילה שחלה בט' באב:
- א. רבוותא קמאי, שמביא בעל העיטור, סוברים שמברכים על הכוס ומניחים אותו עד הערב, ואז שותים אותו. ראשונים חולקים על כך, שכן זמן רב מדי עובר בין הברכה לשתיה; מה עוד שקיים חשש שהיין יישפך, ונמצאה הברכה לבטלה.
 - ב. יש סוברים שאין לברך כלל על היין.
 - ג. יש סוברים שבגלל שאי אפשר לברך על היין אין מברכים כלל את הברכה שלאחר המילה.
 - ד. יש סוברים שיש לברך על הכוס, ולתת לתינוקות לשתות ממנו. כלפי המתנגדים לכך, משום שכך מרגילים אותם לשתות בתענית כשיגדלו, הם טוענים שאין זה אלא דרך ארעי ומקרה, ומכך לא יגיעו התינוקות להרגל.
 - ה. יש סוברים שיתנו לתינוק הנימול, שבקטן כזה לא שייך החשש שיתרגל.

רפואה והלכה

דיני חולה בתשעה באב

מתוך: א. שטינברג, אנציקלופדיה הלכתית רפואית, מהדורה חדשה תשס"ו, כרך ד, ערך מועדים ותעניות, טורים 378 – 386

הפטורים מלהתענות בתשעה באב - חולה שאין בו סכנה פטור מלהתענות בתשעה באב, שבמקום חולי לא גזרו רבנן [185], ואפילו חולה שאינו מוטל במיטה, אינו צריך להתענות [186], ואפילו מי שהוא חלש וחש בגופו, אף על פי שאין בו סכנה, מאכילים אותו [187], וכן זקנים תשושי כוח, שהתענית צער להם [188], ואין כדאי להחמיר [189].

הגדרת חולה לפטור מתענית - חולה שאין בו סכנה אינו צריך אומדן [190], היינו שאין צריך לאמוד ולשער אם יבוא לידי סכנה על ידי זה שיתענה, ואפילו אם אין בו סכנה כעת, כיוון שהוא בכלל חולה, אין צריך להתענות [191]; ואפילו לא אמר צריך אני, מותר לאכול [192]; ואפילו חולה שנתרפא, אך עודנו תשוש כוח, מותר לו לאכול כל זמן שיש לחשוש שאם יצום יחזור לחוליו [193], רק שלא יאכל מעדנים [194].

יש מי שכתב, שבדורות הללו כל מי שיש לו מיחוש בחלל הגוף, אין להחמיר עליו בשום אופן אפילו בתשעה באב [195].

תענית למחצה - חולה שהזהירוהו הרופאים לא להתענות, ובקושי התירו לו להתענות עד חצות, אינו צריך להתענות כלל [196].

יש אומרים, שחולה שאין בו סכנה פטור מלהשלים התענית, אבל מכל מקום יתענה כמה שעות, כל זמן שאין לו צער גדול [197]; ויש שכתבו, שבזמנינו אין לחולה להתענות אפילו שעות, אלא יאכל מיד בבוקר [198], אבל אם הוא סובל רק ממיחוש בלבד - יתענה [199]. ומכל מקום אם צם רק חצי יום, לא יאמר "עננו" בתפילת העמידה במנחה, או לפחות לא יזכיר "יום צום תעניתנו" [200].

יאכל בצינעה - חולה האוכל בתשעה באב צריך לאכול בצינעה [201].

שיעורים - יש הסבורים, שגם בתשעה באב יש להאכיל חולה פחות-פחות מכשיעור, כמו ביום-הכיפורים [202]; ויש הסבורים, שלא שייך כלל פחות מכשיעור בתשעה באב, שבמקום חולי לא גזרו רבנן [203]. ויש מי שכתבו, שזה דווקא במי שהוא כבר חולה, אבל כשיש מגיפה, כגון כולירע, ויש חשש שיחלה, אז יש להחמיר בחצי שיעור [204].

תרופות - מותר לחולה שאין בו סכנה לבלוע תרופה מרה ביום תענית [205]. מספר טעמים נאמרו על כך: התרופות לרוב מרות, ואינן ראויות לאכילה; אינו אוכלן דרך אכילה אלא בבליעה; אין כאן אפילו חצי שיעור; התרופות הן דבר שאינו צריך ברכה כלל. כמו כן מותר לאשה הלוקחת תרופות לצורך פוריות לבלוע את הכדור המתאים בתשעה באב, אם זה חלק ממהלך הטיפול [206]. בכל מקרה עדיף שיבלע את התרופה ללא מים, אך אין אינו יכול לעשות זאת, או שמבחינה בריאותית צריך לבלוע התרופה עם מים, ישתה פחות מכשיעור, והוא 20 סמ"ק [207], ואין צורך לפגום את המים [208]; ויש מי שכתב, שבתשעה באב לא ישתה מים לצורך בליעת התרופה אלא אם כן הוא מצטער הרבה בלא המים, אבל בג' הצומות האחרים יכול לשתות מעט מים לצורך הבליעה גם אם רק מצטער קצת [209].

נטילת ידיים - חולה שצריך לאכול לחם בתשעה באב, צריך לטול ידיים עד פרק הזרוע [210].

ברכת 'נחם' בברכת המזון - חולה שאכל בתשעה באב - יש אומרים, שצריך לומר נחם בברכת המזון [211]; ויש אומרים, שלא יאמר נחם [212]; ולכל הדעות, אם שכח לאומרו, אין מחזירים אותו [213].

טלית ותפילין - מנהג הספרדים להניח טלית ותפילין בתשעה באב בבוקר [214], לכן חולה ספרדי בוודאי יניח תפילין קודם שיאכל. אבל מנהג האשכנזים להניח טלית ותפילין רק במנחה [215], ונחלקו הפוסקים כיצד ינהג חולה אשכנזי - יש אומרים, שאף הוא לא יניח טלית ותפילין עד שעת המנחה, ויאכל קודם לכן לפי צורכו [216]. ומכל מקום, אם הוא יכול לצום בבוקר ואינו אוכל אלא לאחר חצות היום, יניח תחילה תפילין לפני שיאכל, ובתפילת המנחה יניח תפילין פעם שניה [217]; ויש מי שכתב, שבכל מקרה יניח תפילין לפני שאוכל [218].

קריאת התורה בשחרית - חולה שצריך לאכול בתשעה באב, יכול לעלות לתורה בשחרית, כי קריאת כי תוליד בני' היא חובת היום [219].

מנין של עשרה חולים שאוכלים בתשעה באב, יכולים לקרוא בתורה, הואיל וזה חובת היום [220].

כהן חולה שלא מתענה, לא יעלה לדוכן במנחה עם הכהנים המתענים [221]. יש מי שכתב, שאם אין שם כהן אחר, יעלה לדוכן הכהן שלא מתענה [222]; ויש מי שכתב, שאף אם יש כהן אחד שמתענה, יעלה הכהן שאינו מתענה, כדי לקיים המצווה מן התורה [223]; ויש מי שכתב, שבכל מקרה יכול כהן שאינו מתענה לעלות לדוכן במנחה [224].

הבדלה - חולה שצריך לאכול, וחל תשעה באב להיות ביום ראשון, הרי הוא חייב להבדיל קודם שיאכל [225]. במצב זה - יש אומרים, שיבדיל במוצאי שבת, אפילו אם עדיין לא צריך לאכול [226]; ויש אומרים, שיבדיל קודם שיצטרך לאכול, ואם אינו צריך לאכול במוצאי שבת, ימתין עד שיצטרך לאכול במשך היום, ויבדיל אז [227]. יש מי שכתב, שיבדיל על יין, ויתן הכוס לתינוק שהגיע לחינוך כדי שישתה ממנו מלוא לוגמיו, ואם אין שם תינוק, ישתה בעצמו מהכוס מלוא לוגמיו, ואם אי אפשר לו, אינו צריך לדחוק עצמו, ודי בטעימה בלבד [228]; ויש מי שכתב, שלא יבדיל על היין אלא על שאר משקים, או יתן לתינוק לשתות [229]; ואם אין משקה אחר, וגם אין קטן, ישתה החולה מן היין כשיעור ולא יותר [230].

חולה המבדיל על הכוס, יכול להוציא את בני ביתו ידי חובתם בהבדלה זו [231].

בריא שצם בתשעה באב, יכול לעשות הבדלה עבור חולה, שצריך לאכול ולהוציא אותו ידי חובתו [232].

חולה שמבדיל במוצאי שבת של ערב תשעה באב, לא יברך על הבשמים, אבל יברך על הנה, ולא יאמר פסוקי 'הנה' וכו' לפני ברכת ההבדלה; ואם מבדיל ביום, לא יברך על הבשמים ולא על הנה, אלא רק יברך ברכת הנהנין על המשקה, וברכת 'המבדיל' [233].

מקורות והערות

[185] שו"ת מהר"ם מרוטנברג האחרונים סי' טו; שו"ע או"ח תקנד ו. ודלא כשו"ת זכרון יוסף סי' כא, שהחמיר; [186] ערוה"ש או"ח תקנד ז; כפ החיים שם סק"ל וסק"ל; [187] מ"ב סי' תקנד סק"א; [188] רוח חיים סי' תקמט סק"א; [189] מ"ב סי' תקנד סק"ז; [190] טושו"ע או"ח תקנד ו; [191] מ"ב שם סק"ב. וראה בשו"ת תשובות והנהגות ח"ב סי' רסד; [192] ט"ז או"ח סי' תקנד סק"ד. בהבנת דברי הט"ז הללו ראה ביד אפרים שם; שו"ת מהר"ם שיק חאו"ח סי' רפט; שו"ת שבת הלוי ח"ד סי' נו; [193] ילקוט יוסף, מועדים, דברים האסורים בתשעה באב, ס"ב; [194] ילקוט יוסף שם; [195] שו"ת מהר"ם מרוטנברג האחרונים סי' טו; [196] שו"ת אבני נזר חאו"ח ח"ב סי' תקמ; שו"ת קובץ תשובות סי' נו. ומובא בשם הגר"ח מבריסק, שבחולה לא גזרו עליו לצום כלל, ולכן אם צם, אין כאן קיום מצווה כלשהי; [197] רמ"א או"ח תקנד ו, והוסיף שם, שהמיקל לא הפסיד; ט"ז שם סק"ד; [198] שו"ת אבני נזר חאו"ח ח"ב סי' תקמ; בית הלל יו"ד סי' רסה; שו"ת או"ח סי' תקנד סק"ז; ערוה"ש או"ח תקנד ז. וראה עוד בנידון בשו"ת פני יהושע ח"ב חאו"ח סי' טז; שו"ת שמלת בנימין חאו"ח סי' ג; שו"ת ציץ אלעזר ח"י סי' כה פט"ז; שו"ת תשובות והנהגות, ח"ב סי' רסא; [199] ערוה"ש שם; שו"ת בית מרדכי סי' לו; [200] שו"ת תשובות והנהגות ח"ד סי' קכג; [201] שו"ת מנחת אלעזר ח"ג סי' ג; שערי אפרים, דיני קריאת התורה, שער א ס"י; שו"ת תשובות והנהגות ח"ב סי' רסה; [202] שו"ת חת"ס חאו"ח סי' קנו; שו"ת מהר"ם שיק חאו"ח סי' רפט; שו"ת מערכת בין המצרים, סי' ב אות א ואות מג, בשם צמח צדק החדשות ודברי נחמיה; שו"ת צמח צדק שער המילואים סי' ח-ט; ביאור"ל סי' תקנד סי'; שו"ת שי למורא חאו"ח סי' ד; ס' מרחשת ח"א סי' יד, ועיי"ש שהעיד על עצמו, שכשהיה חולה בתשעה באב נהג בעצמו לאכול פחות-פחות מכשיעור; [203] ערוה"ש או"ח תקנד ז; מזבח אדמה סי' תקנד; מחזיק ברכה בקו"א אות א; שו"ת שערי דעה ח"ב סי' רנב; משנת יעב"ץ חאו"ח סי' מט; שו"ת ציץ אלעזר ח"י סי' כה פט"ז; שו"ת שבת הלוי ח"ד סי' נו; הגרש"ז אויערבאך, הובא דבריו בסי' ועלהו לא יבול עמי' רא, ובסי' נשמת אברהם ח"ד חאו"ח סי' תקנד סק"א. וראה גם בסי' הליכות שלמה, ח"א פ"ב הע"ב; [204] כמבואר בביאור"ל סי' תקנד סי'. וראה בשבת הלוי שם; הגרש"ז אויערבאך, שם; [205] באה"ט או"ח סי' תקסז סק"ז; ישועות יעקב או"ח סי' תריב; שו"ת כתונת יוסף סי' ד; זכר לאברהם, הלי תשעה באב; שו"ת שאילת משה חאו"ח סי' יג; שו"ת ציץ אלעזר ח"י סי' כה פכ"ב; [206] הגרש"ז אויערבאך, הובא דבריו בסי' ועלהו לא יבול, עמי' רא; [207] ראה באנציקלופדיה הלכתית רפואית עי' יום-הכפורים העי' 187 ואילך; [208] הגרש"ז אויערבאך, הובא דבריו בנשמת אברהם ח"ה חאו"ח סי' תקנד סק"א; [209] שו"ת תשובות והנהגות, ח"ג סי' קנו; [210] שו"ת יד סופר ח"א סי' ז אות ד; שו"ת לבושי מרדכי ח"ו"ד מהדו"ת סי' יא אות ג; כפ החיים או"ח סי' תקנד סק"ג; שו"ת ציץ אלעזר ח"י סי' יז אות ו. וראה בשו"ת מהר"ל דיסקין ברו"א אות סח; [211] מהר"ל, הלי תשעה באב; רמ"א או"ח תקנד א; בן איש חי, שנה א, פ"ר דברים, אות כ"ז; [212] שבלי הלקט השלם סי' רז, וסי' ש"ב; ספר התניא סי' פ; ט"ז או"ח סי' תריח סוסק"י; אורחות חיים הלי' יוהכ"פ אות יד; כנסת הגדולה חאו"ח סי' עא; ביאור הגר"א או"ח סוסי' תקנו, וחידושי הגר"א שבת כד א; כפ החיים שם סק"א; יחווה דעת ח"א סי' מד בהעי' עמי' קכה, וח"ג סי' מ. וראה באנציקלופדיה תלמודית, כרד ד, עי' ברכת המזון, עמי' תצו, העי' 330. וראה עוד מדברי הגר"י סולוביצקי, מסורה, חוב' טו, תשנט, עמי' מג; [213] מ"ב סי' תקנו סק"ה; [214] ראה כפ החיים סי' תקנה סק"ד; [215] ראה טושו"ע או"ח תקנה א; [216] שו"ת מהר"ם שיק חאו"ח סי' רפט-רצ; שערים המצויינים בהלכה סי' קכד סק"ב; הליכות שלמה, ח"א פ"ד ס"ג; [217] הגר"י נויברט, הובא דבריו בנשמת אברהם חאו"ח סי' תקנה סק"א; [218] הגרש"ז אויערבאך, הובא דבריו בשמירת שבת כהלכתה ח"ב פס"ב העי' קח. וראה בשולחן שלמה ח"א סי' רצד סק"ג (ב). ולכאורה יש סתירה בפסקיו _ ראה לעיל; [219] שו"ת חת"ס חאו"ח סי' קנו; משנת יעב"ץ חאו"ח סי' מט. וראה להלן העי' 248 ואילך, בדיני הקריאה במנחה; [220] שו"ת חת"ס חאו"ח סי' קנו; שו"ת שערי צדק חאו"ח סי' קיט; שו"ת ציץ אלעזר ח"י סי' לב אות יא. וראה שו"ת מערכת בין המצרים סי' ב אות א; [221] מחזיק ברכה, קו"א סי' קכט סק"א; לוח אר"י להגר"ימ טוקצינסקי, גי' תשרי. וראה בנשמת אברהם חאו"ח סי' תקנט סק"ב; [222] שו"ת גינת וורדים חאו"ח סי' א; [223] הגרש"ז אויערבאך, הובא דבריו בנשמת אברהם חאו"ח סי' תקנט סוסק"ב; [224] כנפי נשרים, הלי נשיאת כפים פי"ד הי"ב; שו"ת אבן פינה ח"א סי' ו; [225] עיקרי הדי"ט סי' כח אות ג; שו"ת לב חיים ח"ב סי' קנט, ומועד לכל חי סי' י אות מט; שו"ת שואל ומשיב מהדו"ה סי' לט; שו"ת עמק המלך סי' כג; שו"ת שאילת משה חאו"ח סי' מג; [226] כנסת הגדולה חאו"ח סי' עא; ברכי יוסף סי' תקנו סק"ב וסק"ג; שו"ת צפנת פענח סי' לב; שו"ת מערכת בין המצרים סי' ב אות ה; שו"ת קובץ תשובות סי' נו סק"א. אמנם ראה בכפ החיים סי' תקנו סק"ט, שאין כן כוונת הכנסת הגדולה, אלא מסכים הוא לשיטה שיבדיל קודם שיאכל דווקא; [227] שו"ת או"ח סי' תקנו סק"א; כפ החיים סי' תקנו סק"ט; שו"ת זכר שמחה סי' ט; מנחת יצחק ח"ח סי' ל אות ד, וח"י סי' לא אות ט; שמירת שבת כהלכתה, ח"ב, פס"ב סמ"י; שו"ת קנין תורה בהלכה ח"א סי' קיח אות ב; שו"ת ישכיל עבדי ח"ז חאו"ח סי' לו; יחווה דעת ח"ג סי' מ. וראה עוד בנידון הגרש"ז אויערבאך, הובא דבריו בשמירת שבת כהלכתה ח"ב פס"ב העי' קט; [228] שו"ת מעט מים סי' עג; יחווה דעת ח"ג סי' מ. וראה בשו"ת יבע אומר ח"ה חאו"ח סי' מ אות ה, ובשו"ת קובץ תשובות, שם; [229] כפ החיים שם; שו"ת מערכת בין המצרים סי' ב אות ה; שו"ת מנחת יצחק ח"ח שם. וראה עוד במ"ב סי' תקנט סק"ל; ברכי יוסף או"ח סי' תקנו סק"ג; [230] שמירת שבת כהלכתה, ח"ב, פס"ב סמ"י. וראה שם, בהעי' קיד, שהסתפק בשיעור השתיה, כשהחולה צריך לשתות בעצמו; [231] ברכי יוסף סי' תקנו סק"ג; שו"ת לב חיים ח"ב סי' קנט; שו"ת שבת הלוי ח"ח סי' קכט; שו"ת ציץ אלעזר ח"י סי' מד; יחווה דעת ח"ג סי' מ; [232] שו"ת ציץ אלעזר ח"י סי' מד. וראה עוד בשמירת שבת כהלכתה פס"ב סמ"י; [233] שמירת שבת כהלכתה פס"ב סמ"י; שו"ת רבבות אפרים ח"א סי' שפ סק"ג.

(מתוך ח"ה)

Montevideo, Uruguay

מונטוידאו, אורוגואי
תמוז תשס"א

בדיני גבינת עכו"ם

שאלה

האם תוצרת מפעל של יהודי מחלל שבת היא בכלל גזירת גבינת עכו"ם?
האם ניתן לתת הכשר למפעל של נכרים המייצר גבינות על סמך משגיח יוצא ונכנס?
האם גבינה לבנה רכה וקוטג' כלולים בגזירת עכו"ם?

תשובה

- א. גבינה של ישראל מחלל שבת אינה בכלל גזירת גבינת עכו"ם. ואולם דרושה השגחה על הייצור, מכיוון שישראל זה אינו נאמן¹.
- ב. אין להכשיר גבינות עכו"ם על סמך משגיח "נכנס ויוצא". ישראל צריך לראות את עשיית הגבינה כדי שהצרכנים לא יכשלו בגזירת גבינות עכו"ם².
- ג. בשאלה אם גבינה לבנה וקוטג' נכללו בגזירת גבינות עכו"ם, התחבטו פוסקים ולפיכך עדיף לכתחילה לסכם עם בעלי בית-חרושת על ייצור מוגבל של גבינות כאלה לצריכת הקהילה היהודית. גבינות אלה יצוינו בציון מיוחד, והקהילה תתחייב לקנות אותן. אם יש מניעה טכנית כלשהי להסדר שכזה, יש להקל בהם, בתנאי שכשרותם של המוצרים אינה מוטלת בספק³.

¹ שו"ת "אגרות משה" (ח"ב, סי' מז וח"א סי' מו). בעניין חלב עכו"ם (גם למאן דאמר שנגזר במנין) וה"ה לגבינה, וכן פסקנו ב"מראה הבזק" (ח"ג תשובה קח).

² עיין ב"מראה הבזק" (ח"א, תשובה נא, לב במהד' הראשונה). תורף העניין הוא שגזירת גבינות עכו"ם היא אפילו כאשר אין כל חשש איסור בגבינה, ושלא כבחלב עכו"ם, שאפילו נאמר שנגזר במנין, הגזירה היא כאשר יש חשש, ולוא חשש רחוק, שיש תערובת חלב טמא. אך כאשר אין שום חשש – כי אז לא גזרו, עיין בשו"ת "אגרות משה" (ח"א, סי' מט ד"ה וזהו מה שפסק רש"י). וכחילוק הנייל מדויק במשנה (ע"ז לה ע"ב) – בעניין חלב כתוב "חלב שחלבו עכו"ם, ואין ישראל רואהו", אך בגבינה לא נכתב כן במשנה (שם כט, ע"ב). היתר חלב של נכרים כשישראל נמצא בשעת החליבה, אפילו יושב ואינו רואה את החליבה ממש, הוא משום דמרתת, הגוי שמא יראהו, מה שאינו כן בנדוננו.

³ כן פסקנו בשו"ת "במראה הבזק" (ח"א, תשובה נא, לב במהד' הראשונה), עיי"ש. לאור תשובת "אגרות משה" (יו"ד ח"ב סי' מח) אם כי הוא לא התיר לפרסם שיש מקום להתיר. לדעתו, הכללת הגבינות בגזירה תלויה במידת נחיצותו של ה"רנט" לגיבון, עיי"ש. ועיין עוד שו"ת "במראה הבזק" (ח"ד תשובה סט וח"ג תשובה צז).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"
הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות.
בין הנושאים הנדונים – משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון,
מדיניות פיסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה,
כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.
זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

מתפללים לרפואתם השלימה של
אלחנן בן עדינה
אורית בת מרים
בתוך שאר חולי עם ישראל